

www.europolitika.com

 YouTube EUROPolitikaNews

SUBSCRIBE

Prof. Dr. Aylin ÜNVER NOİ ile Akademik Söyleşi: “Avrupa Siyasi Topluluğu”

NİSA MAMMADOVA & YUSUF ERTUĞRAL*

Nisa MAMMADOVA : Merhabalar, teşekkür ederiz Hocam davetimizi kabul ettiğiniz için. Öncelikle ilk konumuz Avrupa siyasi topluluğu konusunda olacak. İlk sorumuz şu: Malumunuz Ekim ayının başlarında Emmanuel Macron'un önerdiği ve fikir babası da olduğu, Avrupa Siyasi Topluluğu ilk somut adımların atılması adına Prag'da toplandı. Ukrayna savaşının gölgesinde yapılan bu toplantının ardından kamuoyunda birçok analiz yapıldı, bu durum yorumlanmaya çalışıldı. Sizce Emmanuel Macron'un önerisindeki amaç Avrupa Birliği'nin

varlığına dokunmayarak Avrupa ülkelerini de kapsayacak yeni bir siyasi birlik oluşturmak mı? Yoksa bu öneri ile üyelik yolunda olan, örneğin Türkiye gibi, ülkeler için siyasi bir alan oluşturmak mı amaçlıyor?

Doç. Dr. Aylin ÜNVER NOİ : Şöyle, öncelikle sizin de bahsettiğiniz gibi Ukrayna savaşının gölgesinde aslında biraz da ihtiyaçtan doğan bir durumun ortaya çıktığını görüyoruz. Bu süreçte en çok dikkatimizi çeken meseleler yaşanan bu savaşın neticesinde ortaya çıkan bir takım sorunlar ve tehditler tabii ki: Enerji krizinden gıda krizine, süregelen savaş

ve bunun bir şekilde ateşkes ilan edilmesi ve barışa kavuşturulması gibi konular...

Bu konuların Avrupa Birliği'nin tek başına mücadele edemediği bir alan olarak ortaya çıktığını görüyoruz. Özellikle de Avrupa Birliği'nin arabuluculuk rolünün veya küresel ve etkin bir güç olmasının bu konularda tek başına, sorunların üstesinden gelme anlamında istenilen düzeyde olmadığı bir süreci izledik. Aslında bir anlamda Macron'un çabasını da bunu gerçekleştirmek adına bir fikir olarak değerlendirmekte fayda var.

Çünkü davet edilen ülkelere baktığımızda genellikle Ukrayna savaşıyla etkilenebilecek bölgeler karşımıza çıkıyor. Zaten Ukrayna, Gürcistan ve Moldova'nın biliyorsunuz bir adaylık süreci başlatma durumu söz konusu oldu. Onun dışında Balkanlar yine potansiyel olarak Rusya'nın bu yayılcı veya agresif politikalarını sürdürme ihtimali olan alanlardan birisi. Yine bu bölgedeki ülkelerin Sırbistan da dahil olmak üzere farklı farklı görüşlere ve anlayışlara sahip ülkelerin de planlanan projeye dahil edilmesini bu anlamda yorumlamak lazım. Yeni ve başka bir duygu aslında. Bir süre önce donmuş olan çatışma yeniden sıcak çatışmaya dönüşmüş ama tekrar ateşkes ilan edilmiş.

Ayrıca ortaya çıkan yeni bölgede tabii Ermenistan- Azerbaycan konusu hususunda giderek dışarıda bırakılan bir Avrupa Birliği görüyoruz. Çünkü çözüm sürecinde biliyorsunuz Türkiye'nin ve Rusya'nın aktif rolü vardı, bu sebeple de Avrupa Birliği biraz dışarıda kaldı. Minsk sürecinin bunun dışında

birakıldığını görmekteyiz. Dolayısıyla bu dışarıda bırakılan gücün, küresel bir güç olma hedefi taşıyan ama diğer taraftan da zaman içerisinde kendi komşularına veya işte kendi etki alanında - kendi güvenliği açısından da değerlendirirsek - bölgede giderek etkisinin azaldığını gözlemledik. Çünkü daha önceki dönemlerle kıyaslırsanız Avrupa eskiden rekabetin olmadığı dönemde, soğuk savaşın sona erdiği, Sovyetler Birliği'nin dağıldığı, komünizmin şiddete başvurmaktan dağıldığı dönemde bir çekim merkeziydi. Avrupa Birliği genişleme süreciyle beraber hem merkezi hem orta hem de Doğu Avrupa ülkelerini başarıyla siyasi ve ekonomik dönüşüm de sağlayarak kendi içine alabilmişti.

Ama bir taraftan şu andaki konjonktüre baktığımızda rakipsiz değil. Zira Avrupa Birliği'ni Rusya'nın politikaları zorluyor. Sonra, Çin yeni bir aktör. Doksanlarla kıyaslırsak Çin gibi bir güç yoktu ama şu anda sadece dünyanın ikinci ekonomik gücü değil ;alt yapılarla, tedarik zincirlerinde oynadığı rolle, satın aldığı limanlar ile ve daha pek çok konuda Balkanlar başta olmak üzere Avrupa ülkeleri nezdinde de önemli bir aktör ve rakip olarak ortaya çıkıyor. Dolayısıyla o rakipsiz durumunun veya bir cazibe merkezi olma durumunun artık Avrupa Birliği için söz konusu olmadığı bir dönemdeyiz.

O dönemde biliyorsunuz ortaya atılan bir takım projeler vardı belki. Bunları Avrupa Siyasi Topluluğu'na benzer projeler olarak da değerlendirebiliriz: Barcelona süreciyle başlayan 1995 itibarıyla

Avrupa Akdeniz Ortaklığı, Doğu Ortaklığı Projesi, Akdeniz İçin Birlik, Karadeniz Sinerjisi gibi pek çok proje vardı. Aslında burada da amaç yine Avrupa Birliği üyesi olamayacak ya da yakın zamanda birliğe giremeyecek ülkelere, AB perspektifini farklı şekilde sunmaktı. Bu içerideki kurumlarda oy hakkı gibi belirli sorumluluk veya haklara sahip olmadan bir ortaklık fikri sunma idi. Gerçi bunun da çok başarılı olamadığını da söylemekte fayda var. Çünkü oradaki beklenti de Avrupa'nın etrafında bir güvenlik halkası oluşturarak Avrupa Birliği'nin de güvenliğin devamının sağlanması idi.

Fakat baktığınızda geline noktayla özellikle Arap Baharı sonrası veya 2008 Gürcistan Savaşı'nda bunu görmekteyiz. Kırım'ın ilhaki ile devam eden bir süreç var, bu da örnek gösterilebilir. Bunun Moldova'ya, Balkanlar'a, farklı bölgelere yansımaların olma ihtimalini göz önünde bulundurursanız; bir de tabii ki Çin'in artan varlığıyla beraber, burada çok daha farklı bir durumla ve güvenlik açısından da sıkıntılı bir durumla karşı karşıya olan bir Avrupa var. Tüm bunların üstesinden gelmek için yeni bir arayışın olduğu, bunlara benzer ama biraz daha farklı bir projenin ortaya atıldığını görüyoruz: Avrupa Savunma Topluluğu, Macron tarafından. Fakat tabii bunun başarılı olabilmesi için de çok fazla şeye ihtiyaç var. Bahsetmekte fayda var, Avrupa Birliği'nin kendi içerisinde ortak tutarlı bir dış politika üretme konusunda zaman zaman sıkıntıya düştüğünü görüyoruz. Çünkü Avrupa Birliği'nin entegrasyon sürecindeki supranasyonal yapısının biraz daha farklı bir şekli dış

politika ve güvenlik politikası. Daha ulusal politikaların öncelendiği, her ne kadar anlaşmalarla bunu değiştirmeye yönelik özellikle Lizbon Antlaşmasıyla kurumsal anlamda AB'yi güçlendirmeye yönelik adımlar atıldıysa da hala zaman zaman bazı üyelere ayrıcalık tanındığını görüyoruz. Ortak karar alınmadığı durumların olduğunu, farklılıklarının hâlâ üye devletlerde bile devam ettiğini görüyoruz. Bunu da aslında üye devletlerin dış politikalarının Avrupalaşması ekseninde değerlendirmek lazım. Halihazırda üye devletlerin, Avrupa'nın dış politikasını Avrupalaştırmak meselesinde hala sıkıntılar varken bir de Avrupa Siyasi Topluluğu denilince; Avrupa Birliği üye devletleri ve AB'ye aday ülkeler - Türkiye gibi, birçok Balkan ülkesi gibi ya da Ukrayna veya Gürcistan gibi- AB perspektifi olan ülkeleri de dahil ederek ya da AB ortaklık projeleri içerisinde olan diğer ülkeleri de dahil edilmesiyle, bu ülkelerin dış politikalarının nasıl Avrupalaştıracağı sorusunu aslında ortaya koyuyor.

Buna bakmak lazım, oldukça yeni bir format. Format diyorum çünkü henüz bir kurumsallaşmış bir yapı değil. Şu anda forum olarak ortada. Gerçi planlanmış şekilde toplantıları, zirveleri var ancak henüz bir örgüt olarak veya uluslararası bir örgüt yapısı ya da bir model olarak oturmuş değil. Bunun nasıl gelişeceğini buradaki başarılarına paralel olarak önümüzdeki zaman içerisinde göreceğiz.

Nisa MAMMADOVA : *Peki söz konusu bu öneriye Avrupalı liderler nasıl tepki verdiler? Örneğin başta İngiltere ve Türkiye'de olmak üzere diğer*

devletler bu öneriye nasıl baktı?

Doç. Dr. Aylin ÜNVER NOI : Şöyle, aslında daha önce benzer birkaç örnek verdim. Avrupa - Akdeniz ortaklığı olsun gibi. Türkiye'nin bu konuyla ilgili teklif edildiğinde şöyle bir çıkışı vardı: Eğer bu Türkiye'nin AB perspektifine, AB üyeliğine alternatif olarak sunuluyorsa bu Türkiye'nin çok açık ve net karşısında olduğu bir durumdu. Yine bununla ilgili de eğer Avrupa Siyasi Topluluğu da aslında AB üyelik perspektifinin dışarısında bırakıp yeni bir alternatif sunmaya yönelik olursa bu aday ülkeler için de - Ukrayna için de, Gürcistan için de, Balkanlar'daki diğer AB üyesi olmak isteyen devletler için de - bir sorun. Çünkü bunun bir alternatif olmasını istemiyorlar. Ama İngiltere için konu biraz daha farklı. Çünkü Brexit ile beraber AB'den çıkmak isteyen İngiltere referandumda halkın isteklerini yerine getirdi. Dolayısıyla burada İngiltere'nin bakışı biraz daha farklı. Çünkü bir şekilde AB ile ilişkilerini devam ettirmek isteyen bir

İngiltere için aslında bu bir platform, bir forum olarak. Yerini koruyor zaten. İngiltere'nin ayrı olarak Fransa'yı veya Avrupa savunma inisiyatifleri içerisinde de farklı şekilde ilişkisini, iş birliğini sürdürdüğünü görüyoruz. Bu da bir başka inisiyatif olarak İngiltere'ye bunları devam ettirme olanağını sunuyor.

Nisa MAMMADOVA : *Diğer bir soru, Hocam: Avrupa basınına baktığımızda birçok yorumcunun analizinde başta toplantının formatı olmak üzere, Türkiye'nin varlığı konusunda önemli tartışmalara yol açtığını görüyoruz. Burada söz konusu yorumcular, Türkiye'nin her ne kadar NATO üyesi ve Avrupa Birliği adayı olsa da Ege Denizi'nde artan gerilimler, Kıbrıs ve Yunanistan ile süregelen anlaşmazlıklardan bahisle Türkiye'nin pozisyonunu sorgulamakta. Sizce özellikle de Fransa, Türkiye'yi bu oluşumda görmek istiyor mu?*

Doç. Dr. Aylin ÜNVER NOI : Şöyle, biraz önce bir şey ifade ettim. Bunun kurul-

masının ana sebeplerinden birisi Avrupa Birliği'nin küresel aktör olarak, hatta bölgesel aktör olarak bile - yani kendi yakın çevresinde, yakın coğrafyasında bile - belli konularda etkili olamaması, belli konular için çözüm üretememesi. Sorunlar sebebiyle bu ihtiyaç ortaya çıktı ve bu formatı yarattılar. Şimdi Türkiye'nin son zamanlarda oynadığı gıda krizi olsun ya da Ukrayna meselesinde bir takım liderleri bir araya getirmesi olsun, farklı farklı konulara dahil olması yahut Montré'nün uygulanması bile zaten başlı başına çok önemli bir durumu ortaya koyuyor. Şimdi bunların hepsini göz ardı ederek Avrupa'nın sadece siyasi bir körlükle Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki, Yunanistan veya Güney Kıbrıs Rum yönetimi arasındaki soruna odaklı olarak ve sadece onun perspektifinden bakarak bir politika yürütmesi de aslında kendi kurmuş olduğu bu Avrupa Siyasi Topluluğu formatına da zarar verecek bir şey. Çünkü yapmak istediği ile ters düşen bir durumu ortaya koyacaktır. Ama biz bunu görmedik mi gördük.

Stratejik Pusula geçen Mart ayında biliyorsunuz yayınlandı. Yine Fransa'nın öncülüğünde orada da neyi gördük? Türkiye'ye karşıt konumlandırılan bir Avrupa Birliği gördük Doğu Akdeniz üzerinden. Şimdi bu ne Avrupa'ya ne de Türkiye'ye bir katkı sağlayacak, bir kazan kazan durumu ortaya koyacak bir şey değil ve işin enteresan tarafı gün geçtikçe hem küreselleşen dünyadaki ortaya çıkan yeni tehditler veya mevcut tehditler veya savaş durumlarının ortaya koyduğu göç gibi, gıda krizi gibi, enerji krizi gibi çok farklı alanlardaki yeni tehditler Avrupa'nın sadece 27 ülkesi-

yle başa çıkabileceği bir durum ortaya koymuyor. Zaten koysaydı, böyle bir ihtiyaca da gerek duymayacaktı. Şimdi burada Türkiye'nin oynayabileceği rolü de göz önünde bulundurursanız, Türkiye'yi dışlamak veya onunla ters düşen birtakım politikalar içerisine girmek Avrupa'ya fayda sağlamayacaktır diye düşünüyorum. Ama tabii burada şöyle bir şey var: Türkiye açısından da evet, bu platform içerisinde yer almak önemli, güzel ama dediğim gibi üyelik perspektifine bir alternatif olmamalı. Çünkü buradaki iş birliğinin de bir sınırı olacaktır. Niye sınırı olacaktır? Biraz önce ifade ettim, Avrupalılaştırmadan bahsettik. Üye devletler arasında -yani Avrupa Birliği'ne üye olan devletler arasında- bile Avrupalılaştırma, yani dış politikanın Avrupalılaştırılması konusunda sıkıntılar varken, aday ülkelere bunu yaptırabilmeniz için sizin o adaya AB perspektifini güvenilir bir şekilde verebilme ihtimaliniz olmalı ve bundan bir çıkar sağlayacağını bilmeli veya bu uyum için bir çaba sarf etmeli. Aksi takdirde Türkiye'nin özelinde konuşmasak da diğer aday ülkeler için de aynı şekilde, onların dış politikalarının Avrupalılaştırılması konusunda çok fazla çaba göstermeyeceklerdir. Şunu şöyle bir örnek vereyim: Hatırlarsınız, Türkiye'nin Annan Planı'nı desteklediği dönemde üyelik perspektifinin ciddi anlamda ve güvenilir bir şekilde Türkiye'ye sunulduğu bir dönemdi. O yüzden Türkiye, Kıbrıs'ta bir barış anlaşması olan Annan Planı'na evet denmesini desteklemişti. Şimdi siz bu perspektiften hem mahrum bıraktığınız bir dönemde hem de onu stratejik pusula gibi çok önemli bir güvenlik çerçevesinde

karşı tarafta konumlandığımız sürece Avrupa Siyasi Topluluğu içerisinde o ülkeyle iş birliği yapma potansiyeliniz ne kadar olur? Orada bir soru işareti oluşuyor çünkü bir güven vermiyor-sunuz karşı tarafa. Bir bu zafiyeti var. İkinci evet, ayrı bir platform sağlıyor, karar alma mekanizmasında ülkeler yer alıyor ama dediğim gibi etkin bir şekilde AB üyeliğine alternatif oluşturmaya yönelik bir sürece, dönemece girdiği takdirde aday devletler için -Türkiye'de dahil- sıkıntılı olacaktır ya da Avrupa siyasi toplumunun istenilen düzeyde birtakım konularda başarı sağlamasına da engel olacaktır.

Nisa MAMMADOVA : *Sizce Avrupa Siyasi Topluluğu Zirvesi neyi başardı?*

Doç. Dr. Aylin ÜNVER NOİ : Avrupa Siyasi Topluluğu Zirvesi son dönemde -Avrupa Birliği'nin kan kaybettiği bir dönemde- tekrar bu kaybettiği kanı to-

parlayabilmek adına komşularıyla belli etki alanları olan veya AB üyelik perspektifi içerisinde yer almak isteyen ülkelerle -Balkanlar, Kafkaslar, Doğu Avrupa'daki komşuları ile- tekrar bir iş birliği kurabilme imkanı sağlayan bir platform oluşturdu. Bunun devamlılığını sağlayabilmek adına da sonraki birkaç toplantının da tarihlerinin ve yerlerinin belirlendiği ve bunun bir süreklilik haline gelmesine yönelik adımların atıldığı bir inisiyatif şeklinde. Tabii burada ilk karşımıza çıkan ana konulardan birisi Ermenistan ve Azerbaycan arasında sınırdaki izleme sürecinin iki aylığına Avrupa Birliği tarafından uygulanması meselesiydi. Bildiğim kadarıyla geçen hafta sonlandı bu süreç, galiba 2017 yılının Ekim ayından sonra başlatılmıştı. Yalnızca buna faydası oldu çünkü biraz önce de ifade ettiğim gibi bu donmuş çatışmanın sıcak çatışmaya dönüşmesi sonrasında Minsk süreci ve Avrupa Birliği'nin giderek bu

Doç. Dr. Aylin Ünver Noi
Haliç Üniversitesi Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

Nisa Mammadli
EUROPOLİTİKA Editörü

süreçteki dışlanması ve müdahil olamaması gibi durumlar ortaya çıkmıştı. Şimdi bu Avrupa Siyasi Topluluğuyla tekrardan, en azından Kafkaslardaki bu durumun kendisinin de yer aldığı kendisinin de etkili olabileceği bir sürece döndürme çabası açısından değerlendirirsek, evet, Avrupa Siyasi Topluluğu bu açıdan bir katkı sağladı Avrupa Birliği'ne. Ama bu tabii ki oradaki barış sürecine veya anlaşmanın sürdürülmesine ciddi anlamda etkisi ne oldu dersiniz, çok da majör bir etkisi olduğunu söylemek mümkün değil. Şu açıdan bir önemi var tabii: Avrupa Siyasi Topluluğu aslında karşıt konumda olan ülkeleri de bir araya getiren platformlardan birisi. Mesela Ermenistan-Azerbaycan olsun ya da Türkiye-Yunanistan ya da Türkiye-Güney Kıbrıs Rum Yönetimi gibi ya da işte Balkanlara karşıt konumlarda olan ülkeler gibi çünkü

Sırbistan da biliyorsunuz orada yer alıyor. Bunları bir araya getirmesi açısından önemli bir platform sağlıyor ve bu da bir kazanım ama diğer taraftan da mevcut projeleri veya ortaklıkları veya işte halihazırda olan örgütlerin biraz da yaptığı işleri tekrarlıyor gibi bir durum da söz konusu. O da bir başka bir eleştiri noktası olarak önümüzde duruyor diyebilirim.

Nisa MAMMADOVA : *Son olarak Hocam, Türkiye son yıllarda çok çeşitli konularda Avrupa Birliği açısından zor bir ortak oldu ve İsveç ile Finlandiya'nın ittifaka katılma çabalarını geciktirerek de NATO içinde bir endişe yarattı ama söz konusu zirvenin ilk toplantısında da davet edildi.*

6 ayda bir toplanması planlanan bu zirvede Türkiye'yi tekrar görebilecek miyiz? Ve ek bir soru olarak da Türkiye İsveç Ve Finlandiya'nın ittifaka katılma çabalarını kabul edecek mi?

Doç. Dr. Aylin ÜNVER NOİ : Şöyle, Türkiye bu platformda doğal olarak yer almak ister. En azından şu anda zaten Türkiye AB ilişkileri hiçbir yere gitmiyor, donmuş bir şekilde. Hatta hatta zaman zaman da biraz önce verdiğim örnek gibi Türkiye'yle ilişkileri daha da zora sokacak birtakım konumlandırmaları var AB'nin veya yaptırımları olabiliyor. Dolayısıyla ilişkilere zarar veren bir süreç ama bu AST'nin o yüzden bu ilişkiyi tekrar canlandırmaya yönelik bir platform olma ihtimali var. Hem Türkiye açısından hem AB açısından bu önemli. Bu iyi değerlendirilirse tabii ki. Burada Türkiye'yi çağırma, koşulluluk ilkesi, belli değerler zorlayıcı olabilir. Bir de burada koşulluluk ilkesinin çok hakim olduğunu düşünmüyorum ben. Çünkü diğer AB ortaklık projeleri gibi değil. Zira onlar AB değerlerine uymak koşuluyla ülkelerle ortaklığın sürdürülmesini öngörüyordu. Ama burada biraz daha oradan geri adım attığını ifade edebilirim. Bunun da nedeni zaten diğer Çin, Rusya gibi ülkelerle rekabet edebilmesi adına bunu yapmasının gerekliliği olarak ortaya çıkıyor. Biraz da reel politik ihtiyaçtan dolayı pragmatik bir yaklaşım içerisine girdiğini görüyoruz AB'nin. Diğer taraftan Türkiye evet, önemli bir nato ülkesi, kendinin güvenlik çekinceleri var, sorunları var, AB'den beklediği destek var özellikle yıllardan beri terörle mücadele konusunda. İsveç ve Finlandiya da biliyorsunuz AB üye devletleri ve Türkiye'nin onlardan da aynı şekilde bu

beklentisi var yıllardır, zaten dile getiriyor. Yeni bir konu da değil bu. Fakat tabii olumlu sinyaller de var. Belli konularda adımlar atıldı, işte silah ambargosunun kaldırılmasından tutun da belli iadelerin gerçekleştirilmesi gibi. Ancak Türkiye'nin istediği tam olarak isteğinin gerçekleştiğini söylemek için henüz erken. Onunla ilgili İsveç Parlamentosu'nun onayladığı terörle mücadele konulu bir yasa tasarısı var. Çünkü şimdiye kadar İsveç şöyle bir şey diyordu: Bizim anayasamız, yasalarımız bu örgütlenmelere veya buradaki gösterilere müsaade etmek zorunda çünkü bizim yasalarımız bunu öngörüyor şeklinde birtakım açıklamaları vardı. Ama bu çıkaracakları daha doğrusu 1 Ocak itibarıyla yürürlüğe girecek olan yasa tasarısıyla beraber artık böyle bir iddia olmamasının da önünü açacak. Çünkü burada belki teröre bulaşmış kişilerin örgütlenmesine karşı olan birtakım yasalar çıkarılma ihtimali ortaya çıkacak. Bu da Türkiye'nin en

çok rahatsız olduğu konulardan birisinin önüne geçmiş olacak. Tabii Türkiye burada bekle gör politikası yürütüyor. O yüzden de hep Ocak sonrasına tarih verdi. Ocak'tan önce mecliste İsveç Ve Finlandiya'nın üyelikleri onaylanacak. Bunu onaylamama yönünde bir dış politika tercihi kullandı ama tabii ki Ocak sonrasında bununla ilgili gidişata bakarak bir onaylama sürecinin olma ihtimali var ama tek buna mı bakıyor? Hayır. AB'deki f16 modernizasyonu ve satış konusunda da Türkiye'nin beklentileri var. Çünkü F35 programından çıkarıldığı için biliyorsunuz belli maddi alacakları da var ve yapılması gereken beklentileri de var diğer NATO üyesi devletlerden. Tabii tüm bunların bir şekilde karşılanması gerekiyor.

Türkiye'nin bir başka beklentisi daha var: İsveç ve Finlandiya ile yapmış olduğu mutabakatta evet, biz sizin belli koşulları yerine getirdiğinizde NATO üyeliklerinizi destekleyeceğiz ama aynı şekilde de

biz AB üyesi veya AB projeleri içerisinde yer almak istediğimizde aynı desteği siz de bize vereceksiniz şeklinde. Çünkü ikisi de biliyorsunuz Avrupa Birliği üyesi devletler. Bunun da tabii önümüzdeki zamanlarda nasıl işleyeceğini göreceğiz ama dediğim gibi Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne ve NATO'yla bağlantılı olarak ek olarak AST'yi de sayabiliriz; çünkü AST'ye de baktığımızda İngiltere bir NATO üyesi, Norveç de bir NATO üyesi, Türkiye de NATO üyesi ama bunlar Avrupa Birliği üyesi değiller. Dolayısıyla burada stratejik pusulada baktığımızda savunma alanında Avrupa Birliği ülkeleri arasında bir dayanışma sözü konusu ama yeri geldiğinde başka ülkelere de iş birliği yapabilmeyi önünü açma isteği var. Çünkü böyle bir ihtiyacın olduğu ortada. Bu açıdan değerlendirdiğimizde de Avrupa Siyasi Topluluğu'nu da belki o stratejik pusulanın savunma ve güvenlik alanındaki gerekliliğinin siyasi alanda ve onların dış politikalarını da Avrupalılaştırmak kendisine

bir işbirliği alanı açmak ve bu ülkelerle derinlemesine işbirliğiyle ortak hareket edebilmek olarak toplamda yorumlamak lazım ama tabii bunun özünde de güven verme, birbirlerine güvenme ve tabii ki üyelik perspektifini ortadan kaldırmama ve bunu tekrar güvenilir hale getirmek önemli. AST buna hizmet edecek şekilde organize edilirse başarıya ulaşacaktır. Ama tam tersi bir durumu ortaya koyacak olursa ve yeri geldiğinde belli üye devletlerin kendi hegemonyasını ya da çıkar alanını geliştirmeye yönelik bir enstrüman olarak kullanılacaksa veya belli karşıtlıklar oluşturacak belli ülkelere karşı, bu tabii istenilen başarıyı Avrupa Siyasi Topluluğu'na getirmeyecektir diye düşünüyorum.

Nisa MAMMADOVA : *Değerli Hocam kıymetli vaktinizi bize ayırdığınız ve bizleri evinize misafir olarak ağırladığınız için çok teşekkür ederiz.*

Röportaj : Nisa MAMMADOVA & Yusuf ERTUĞRAL

Deşifre: EURO Politika Dergisi Ekibi

**Söyleşimizi video kaydını YouTube kanalımızdan seyredebilir ve Spotify'den dinleyebilirsiniz.*

